

# Janneke van de Zwanenhoeve



**J.W. Ooms**  
Streekroman

J.W. Ooms

*Fannekee van de  
Zwanenhoeve*



Citerreeks

## HOOFDSTUK 1

In de tijd, dat Job Verbaan nog vree met Jannekee van de Linge, waren er in onze contreije wel eens rare dingen gezegd over dat frullie. Kwâpraat tiert overal, zelfs in deze stille boerenbuurten, waar het landsvolk uiterst niever is, daarbij steil en gestreng in de leer van het Christelijke leven. Over Jannekee van de Linge wieren woorden gefluisterd, die heel niet mooi waren. En de overbrievers sliepen niet; het meidje eigens vernam er ook van, dat men kwalijk over haar sprak. Jannekee trok er echter de schouders over op, het deerde haar niet. Ze wist goed genoeg, wat er van de kwaaitaal waar was en wat onwaar. Wijders mochten de mensen er harentwege van zeggen 't geen ze bliefden.

Gezegd wier: Jannekee is niet door Job gevraagd, – Job is door héur gevraagd! Een jong vrouwmens, dat zodanig haar eer te grabbel gooit en afwijkt van de ordentelijke regel, moet wel min of meer warrig zijn in 't hersenwerk. Of door en door slecht; dat kan ommers ook, nietwaar? In ieder geval was het de verkeerde wereld, want een meidje dient duldend te wachten, tot er een jongkerel komt, die haar in ere en deugd vraagt tot een vrijage.

Jannekee van de Linge was een gave meid, gaaf van wezen en gestalte. Fors was ze en stevig, maar toch heel geen log molenaar. Vóór haar trouwen woonde ze met heur moeder in een lief en popperig spulletje langs de stille Graafstroom, het binnenwatertje, waarin slechts boeiertjes en tjal kunnen varen ken, die niet meer meten dan dertig of uiterst veertig ton.

Jannekee was enig kind en naar het zeggen van de mensen, was dit de oorzaak, dat ze vroeger wat verwend was; Jannekee mocht alles doen, hetgeen Jannekee begeerde, kreeg ze ook. Haar vader, Govert van de Linge, was uit de tijd geraakt na jaren lang sukkelen met een slecht hart. Jannekee had bekant geen andere heugenis meer aan heur vader, dan dat de man

kortasemig naar zijn borst greep en klaagde over zijn hart, dat ongeregeld klopte.

Govert van de Linge was tijdens zijn leven boer geweest. Een grote, welonderhouden hofsteê had hij gehad, *Zwanenboeve* wier die boerderij geheten. Die naam was in het leven geroepen door de twee arduinen zwanen, die in de voorgevel van de doening in bas-reliëf te zien waren. Ditbetreffend had Govert van de Linge er danig mooi bijgezeten. Maar die machtige boerensteê – en dát wist notaris Stehouwer te Molenaarsgraaf bargoed – was overkapt met een zwaar zilveren dak, gelijk dat wel wordt uitgedrukt. Zware hypotheken drukten op dat boerenspul van Govert van de Linge – die hypotheken drukten tevens op de boer zijn hart.

Praatgraag volk beweerde wel, dat Goof geen boer was van het rechte hout gesneden, hij scheen niet de goede kijk te hebben op het stiel. Maar iedereen wist tevens, dat de man al sedert jaren sukkelde met zijn hart; daarom wier het voor 't fatsoen op zijn hart gegooid, toen Govert zich ging bekrimpen als boer en jaar na jaar minder hoornvee op zijn stal zette.

Toen Govert van de Linge vierenvijftig jaren oud was, bleef zijn hart voorgoed stilstaan. Zes weken naderhand moest de notaris de bedroefde weduwe inlichten omtrent de hypotheken, die om aflossing en om betaling van de renten schreeuwden. Vrouw Van de Linge had nimmer weet gehad van de gesteltenis van de geldkist, Goof had haar ditbetreffend nooit ingelicht. Daarom is het te verstaan, dat de weêuw omtrent verstijfde van schrik, toen de notaris haar zwart op wit toonde en haarfijn uitlegde, dat de *Zwanenboeve* feitelijk toebehoorde aan de Coöperatieve Boerenleenbank.

Vrouw Van de Linge, die gemeend had een rijke boerenweduwvrouw te zijn, deed de barre ontdekking, dat ze zo ongeveer was uitgeoerd op de *Zwanenboeve*.

'Meneer notaris,' zo zegde ze met trillende lippen en toegepen keel, 'ik weet, een man als jij liegt niet. En die stukken pampier zijn feitelijkheden, die ik niet vermag weg te cijferen. Daarom twijfel ik niet, meneer Stehouwer. Maar begrijp van

me, dat het me rauw op het lijf valt, want Goof heeft in zijn levensdagen nooit of ooit aan me verteld dat het zo slecht geschapen stond met zijn en mijn bezit. En laat me daarom voor heden astamblijft alleen, notaris.'

Meneer Stehouwer begreep tenvolle de compassie van deze weduwwrouw.

'Vrouw Van de Linge,' gaf hij zacht en beleefd weerom, 'ik vat heel goed, dat het een smartelijke ontdekking voor u is. Het maakt de schaduw, die met de dood van uw man om zo te zeggen over uw leven gevallen is, nog donkerder en langer. Ik ga nu, vrouw Van de Linge. En als ik u op enige manier helpen kan, zal ik het niet nalaten. Als u me nodig mocht hebben, geef dan maar even een seintje.'

Dit gezegd hebbende, pakte hij zorgvuldig de documenten bijeen en vertrok. En op Zwanenhoeve bleef achter een weduwwrouw, die echtig gedocht had, zo omtrent rijk te zijn, maar heden de grauwe wetenschap had bekomen, niet veel meer in de melk te brokkelen te hebben, gelijk gezegd wordt naar 's lands wijs.

Doch vrouw Van de Linge – en dit moet gezegd worden tot haar eer – was heel geen kwezelig wijf. Dat was ze nooit geweest. Zelfs wier wel eens beweerd, dat ze haar op de tanden had en de broek aan. Ze pakte de zaak flink aan om alzo nog te redden, wat er te redden viel. Na twee dagen stuurde ze haar dochter Jannekee naar meneer notaris, of die astamblijft op de Zwanenhoeve wilde komen voor zaken. Meneer Stehouwer kwam, die eigenste middag nog. Gezeten in de trijpen zorgstoel van wijlen Govert, vernam hij de willen en wouwen van de weduwe. Er moest naar heur mening boelhuis worden gehouden, ze wenste de hele mik, mak te verkopen. En meneer notaris moest ook de hofsteê openbaar en vrijwillig onder de hamer brengen, ten verzoeke en ten huize van de weduwe G. van de Linge. Versta dat goed: Openbare, *vrijwillige* verkoping van huis, erf, opstallen en landerijen, benevens alle gehoornde en ongehoornde dieren.

Alzo geschiedde het ook. Drie maanden na de dood van Go-

vert ging de hofsteê, kadastraal bekend onder sectie A, numero 357 ten IIe, over in handen van een boerman, komende helegaar uit het land van de Vijf Heren.

Zwaar was deze gang van zaken voor de weduwwrouw Van de Linge voorzeker wel. Maar niemand kon aan haar gezicht zien, hoeveel smart het haar deed de Zwanenhoeve over te zien gaan in handen van een ander. Zelfs haar dochter zag dat niet; ja, Jannekee docht zelfs echtig, dat moeder er hoege-naamd geen zeer over had aan het herte.

De hofsteê was van eigenaar veranderd, moeder en dochter moesten dus uitzien naar een andere woning. Daar zorgde meneer Stehouwer voor, want hij was begaan met en had tevens respect voor de krasse boerin van de Zwanenhoeve. Hij kocht een renteniershuisje, palende aan het voormalige Ambachtshuis *Klein Koninkrijk*, staande langs de Graafstroom. Dat verhuurde hij voor een appel en een ei aan vrouw Van de Linge. Tevens kon hij haar nog wat geld in handen geven, want de verkoop van de boerensteê, gevoegd bij de zeer goede opbrengst van het boelhuis, had de hypotheken afgelost en ongedaan gemaakt en nog bovendien een duizend of acht vrijgehouden ten bate van de rechthebbende van de nalatenschap van Govert van de Linge. Het was meneer Stehouwer, die de weduwe toen wijders nog diende van advies inzake de belegging van dit geld. Van achtduizend guldens kon ze niet gaan zitten leven met haar dochter, dat begreep de vrouw eigens al wel. Doch de notaris, secuur en eerlijk als goud, zag een goede mogelijkheid om wat te doén met dit geld en wel zo, dat de vrouw met haar dochter zich zou kunnen bedruipen in het levensonderhoud. Vrouw Van de Linge had terecht een onkreukbaar vertrouwen in meneer Stehouwer en zij verliet zich dan ook geheel en al op zijn inzichten. En die bleken goed te zijn; want ze kon blijven wonen in het renteniershuisje en buiten meneer notaris wist niemand in deze boerenbuurtschap, dat de weduwwrouw Van de Linge heel niet kon graaien in geld en nog eens geld. Zodat ze geacht bleef bij het boerenvolk en er was geen mens, die onte taal durfde spre-

ken over Govert van de Linge, die toch eigenlijk gezegd maar een prullig boerman was geweest en de Zwanenhoeve er had doorgeboerd, zoals de manier van zeggen is. Allenig wier op de scheerwinkel nog wel eens verhaald, dat Goof soms zulke ontaarde hartaanvallen kon krijgen, zodat hij blauw uittrok in het wezen en zijn ogen bekant uit zijn hoofd rolden. Er waren wel mensen geweest, die, dit ziende, helemaal confuus en veraltereerd geworden waren.

Op de Zwanenhoeve boerde nu die lange, magere boer uit de Vijf Herenlanden, of daar ieuwers van die kanten vandaan. Zijn naam was Adrianus Verbaan, alzo wier hij afgelezen in de kerk, toen zijn attestatie was ingekomen. Maar het volk in deez' buurt gaf dat lange manspersoon, dat wat lijzig was van zeggen en altoos een grote kees achter de kiezen had, al gauw een toenaam: *De Hokkeling* wier hij genoemd, omdat hij op het spul van wijlen Govert van de Linge begon te boeren met niks anders dan hokkelingen; met éénjarige kalveren zo-gezegd.

De Hokkeling boerde goed, dat wier rap waargenomen door de mensen, die van doen hebben met land en vee. Een nie-ver en kundig man was Verbaan, daarbij rechtschapen en ijzig gewis in handel en wandel. Zijn hokkelingen wieren zware, vlezige koeien, puike melkgeefsters allemaal. Verbaan was een man van weinig woorden, maar hij wist zijn weetje en zijn ver-langen ging uit naar het zware labeur van het boerenstiel. Met zijn vrouw stond het wat anders geschapen. Dat was eerlijk gezegd maar een doetje, er zat niet veel bij, bij dat schieffheu-pige wijfje. Maar ze was een kaasmaakster van het zuiverste ras; de Ammerse kaaskopers waren allegaar even happig op heur zuivelproducten. Hol of bol, tik of schimmel kwamen in haar kazen nimmer voor en van smaak waren ze om zo te zeg-gen volmaakt. Verbaan kreeg dan ook de hoogste prijzen voor zijn kaas; en met de boter was het navenant, dat laat zich ver-staan. Al was dan de vrouw van de Hokkeling voor het overige maar een dom, eenkennig wijfje, wat jufferde dat?

Adrianus Verbaan had ook een zoon, dat was Job. Geen Jakob, maar gewoon Job; zó was hij afgelezen in de kerk, gelijktijdig met zijn ouwelui. Dat jonk aardde om zo te zien meer naar zijn moeder dan naar zijn vader. Zeker, hij was arbeidzaam gelijk de oude Verbaan en voor het zwaarste job had hij geen bang. Ongenadig sterk was hij ook, dat kon de meelmuis getuigen. Job lichtte een baal wreedharde lijnkoeken op, alsof het niet meer was dan een pluisje. Maar wijders scheen er niet veel bij te zitten. Hij kwam nieuwers anders dan in de kerk, tweemaal per zondag. In de herberg zag men hem nooit; zelfs op de jaarlijkse spuitprobering, waar het jonkvolk graag komt mallen en gekken, wier Job Verbaan niet gezien. Vandaar, dat men hem meer goed dan olijk noemde, een jongkerel, die geen kip kwaad deed en naar vrouwvolk zijn hand niet uitstak.

Maar dat Job in de toekomst een mooie schuif geld zou erven, dát was te voorzien door eenelk. Want Adrianus Verbaan, die de Zwanenhoeve zomaar voor de vuist had afgekocht en de notaris contant had betaald, had schuw veel gouwene rijers. Hij was een boer van de oude stempel: recht en rijk en ijverig. Te verstaan alzo, dat Job, enig kind zijnde, naderhand dik in de metallieken zou geraken. En daarvandaan waren er in de contreije heel wat boerendochters, die dukkels dachten aan Job Verbaan en in de kerk tijdens de preek meermaals haar ogen naar de boerenzoon lieten dwalen. 't Was waar, smaak of heerlijkheid stak er zo te zien héél niet in Job. Maar zijn geld was goed en was dit niet van machtig veel aanbelang?

't Mocht allemaal waar wezen, maar de zoon van de Hokkeling scheen heel geen trek te hebben in parmantig vrouwvolk. En dat was barvreemd, want muizen en ratten komen immers graag op het spek af, is dat waar of niet? Job taalde niet naar wijntje of Trijntje, hij bleef maar stiekum zitten koeren bij zijn vader en moeder, hoewel hij toch tegen de dertig ging lopen. En dat was lee voor een part trouwgrage boerendochters uit dit stille rivierenland.



Jannekee van de Linge woonde met haar moeder pront in het renteniershuisje, door meneer notaris aan de weduwe verhuurd. Ze zaten daar te rentenieren als weltevreden mensen; te rentenieren zonder groot geld in het kabinet, wel te verstaan. Maar daar had de buitenwereld heel geen weet van, want die schatte de weêuw van Goof van de Linge wel op een vijftig mille of daaromtrent. Toch hadden ze geen grote zorgen meer, die twee. Zeker, er moest worden gelet op de kleintjes, gekke sprongen konden niet worden gemaakt, maar dat waren ze ook heel niet gewend. Boerenfolk is zuinig, dat is zelfs door een stadsmens geweten.

Toch, al hadden ze dan geen al te grote zorgen en ging hun leven heen in ordentelijke, eendere trage maatgang, Jannekee kon maar kwalijk tieren in het lieve renteniersspulletje. Met heur zesentwintig jaren gewende ze niet gemakkelijk aan het grauwe trieste leven van de doelloosheid. Want had haar leven nog wel doel of zin? 't Is waar, ze was bij moeder, ver-aangenaamde de vrouw het leven en nam haar het zware werk uit handen. Maar in een petiterig huisje is het huisbestier zo akelig rap aan kant. Heel anders dan op een kapitale boerenhoef, waar vrouwenhanden slechts zelden rusten in de schoot. Ja, Jannekee verlangde naar het werk van weleer. Heur hart ging uit naar de Zwanenhoeve, die welgebouwde, ordelijke boerensteê.

In lange, doorwaakte nachten kon haar verlangen naar de hofsteê zó groot worden, dat ze op 't lest begon te schrouwen van louter hunkering. In zulke uren dacht ze met afkeer aan haar vader, die de boerderij langzaam doch onontkoombaar had verspeeld voor zichzelf, voor moeder... en ook voor Jannekee.

– Vader is een slappeling, een derderangs boer geweest, docht ze dan bitter. Want van moeder wist ze omtrent, wat vader bij zijn verscheiden had nagelaten.

Jannekee, in die ogenblikken van opperste hunkering naar het ouderhuis van weleer, beet haar zakdoek kapot van verdriet om datgene, wat ze was kwijtgeraakt: een degelijke boeren-

hoef met al de anbras van 't boerenwerk.

Veelmaals, als ze voor moeder een boodschap had te doen, liep ze langs de Zwanenhoeve, dit haar zo geheel en al vertrouwde spul. Daar boerden nu vreemde mensen op, de Verbaans kwamen ommers uit het land van de Heren. Zij, Janneke van de Linge, hoorde hier te wonen, dat zou niet meer dan billijk wezen.

Ze kende dit boerenhuis van hoekje tot gaatje. De pronk-kamer, de kelder, het opkamertje, het grote woonvertrek, de kaaskamer waar altijd zo'n aangename geur van kaaskrauwel hing, de deel, zie, daar was zij allemaal zo hevig mee vertrouwd. Blindelings zou ze door de behuizing kunnen lopen, ze was er ommers geboren en getogen. Alle geheimen van het huis kende ze. Op de voorzolder bij de koekoek lekte het in 't najaar altijd. In de inmaakkast, ingebouwd in de luchtige, donkere kelderkamer, scharrelden dukkels muizen. Elke vrijdag, als ze de kast de goeie beurt gaf, had ze poepies gevonden. O ja, ze kende alles van dit mooie boerenspul. Vanuit het zolder-raam had je een prachtig gezicht op de Braanke polder. Daar zag je de torens van Streefkerk en Ammers en Lekkerland; op heldere dagen was zelfs de scheve toren van Schoonhoven te zien. En altoos hingen er rookpluimen boven de verre Lek, waar sleepbootjes hijgend otterden voor een ris afgeladen rijnaken, die naar benedenuit moesten ofwel hoog op het water gelegen retour dreven op het stroelende water van de bewogen rivier. Op stille, bekant geruchtloze zomeravonden was het getoeter van de slepertjes zo klaar te horen. Alsdan was het ook zo innig en plezant om vanuit het zolderraam de mok over het lage weiland te zien komen, zodat het scheen, dat de koeibeesten gingen drijven op een witte zee van zachte watten. En hoe aardig was het in de winter op de deel, waar dan de koeien stonden opgesteld tussen de staken, reutelend en schurend met de kettingen. Hun asem verenigde zich tot een weeïge wasem, wolk, die warm en goed was naar 't gevoel van de mensen van boerenkomaf. Geertje II stond alle winters het dichtst bij de pomp. Dan volgde Margoo, die puike

melkgift had, jaar na jaar. En Lijsje IV kwam dan, die nooit een kalf verlegde, hoewel het goeie beest de halve winter lang met met haar achterpoten in de groep stond. Daarnaast stond opgesteld Jacoba van Beijeren, dan volgde de Roodbonte uit Brabant, daarna Roza en de Blaarkop en dan... Zwijg maar stil, Jannekee kende ze allemaal nog op de prik, nooit zou ze die koeien vergeten!

Ach, nu woonden anderen op háár hofsteê... Nu scharrelden vreemde mensen rond in het woonvertrek met de fraaie hoge schouw, waarboven blauwe Delftse tegels in de muur pronkten. Die tegels waren different, ze vertoonden allemaal een voorstelling uit het Woord. Jannekee hoefde maar even haar ogen te sluiten om al die taferelen terug te zien, want ze kende ze op de prik. Vreemde ogen genoten nu van die voorstellingen, vreemde mensen zaten rond de schouw... Waarom was vader zo'n prulboer geweest, waarom was hij niet bij machte geweest om te houden wat hij bezat?

Jannekee van de Linge wist bargoed, dat het zondig was om zo hardvochtig te denken aan haar vader. Vader was ommers een hartlijder geweest, misschien was hij daarom niet in staat geweest, zijn stiel ordentelijk naar de eis uit te oefenen. Nee, zij mocht niet zo minachtend aan haar vader denken, dat was een bargroot kwaad.

Maar de Zwanenhoeve is nu bezit van anderen, ach, dit valt Jannekee zo hard... 't Is waar, moeder en zij wonen liefjes in het pronte spulletje, dat ze voor een grijpstuiver huren van die beste meneer notaris, die hart heeft voor zijn cliënten. Maar duizendmaal liever huisde zij in de hofsteê, waar nu de Verbaans hun zeker en plichtminnend leven leiden.

En met zulke besommingen dukkels doende zijnde, heeft Jannekee van de Linge op een nacht toen ineens gedocht aan Job Verbaan, de zoon van de Hokkeling. Job, een enige zoon, daarbij geen verkering hebbende...

Jannekee is gloeiend heet geworden in heur gezicht, toen die in heur gedachten was gekomen. Wel tienmaal heeft ze daarop tot haar eigen gezegd, dat ze zulke rare meningen uit heur

hoofd moest zetten, daar het voor een degelijk meidje zonde is om zodanige warrelgedachten te hebben.

Het kortte noch keerde echter... Jannekee kon haar gedachten niet meer afhouden van Job Verbaan, die naar vrouwvolk geen vinger uitstak. Job was een droge, een jongkerel zonder fleur of geur. Ze wist dat secuur, al had ze hem hoegenaamd nooit gesproken over zaken van enig aanbelang. Maar hij was tevens de enige erfgenaam in de toekomst van de Zwanenhoeve en dát woog zwaarder.

't Was in een voorzomer, met de kruidige lucht van welig opgroeiend hooi allentwege in de Waard, dat Jannekee voor het eerst had gedacht aan Job van de Hokkeling. En zie, in de daaropvolgende winter, die bar gestreng regeerde over het gehele rivierenland, wier opeens door de boerenbuurt verzegd, dat Job Verbaan, Job de Droogpruimer toegedamd, verkering had met Jannekee van de Linge. Er waren mensen, die daar stuk noch part van geloofden. – Job is heel geen man, voor vrijplezier geschapen, zegden ze ervan. Maar rap kwam aan 't licht, dat het zuivere waarheid was. Job en Jannekee wieren saam gezien. Eerst op de schaats, maar toen was er nog geen peil op te trekken, want op het ijs gebeuren zo barbeel rare dingen, die niet beklijven. Doch nadien wieren ze gearmd op de smalle Graafdijk waargenomen. Het ijs was toen al verdwenen, de kalender wees medio maart. En tóen pas moest iedereen beamen, dat het waarheid was. Job en Jannekee, ze waren een stel geworden. Maar de zoon van de Hokkeling was zodanig konkelfoezend geluier heel niet gewend, dat wier eveneens al aanstonds waargenomen. Hij had zijn arm maar flauwen en onhandig onder die van Jannekee doorgestoken en ook daaraan was te zien, dat er maar weinig bij zat, bij de Droogpruimer, – Maar kijk het eens af, zo wier geprofeteerd, Jannekee is parmant voor twee, zij zal wel een goeie vrijer van hem maken!

Dat mocht allemaal waar wezen, Jannekee had verkering met een bonk geld, daar waren Jan, Piet en Klaas het over eens. Maar er waren rijke boerendochters, die spuugden van nijd,

toen ze aan de weet kwamen, dat Job was gezien in presentie van Jannekee en dat dus de kansen helemaal en voorgoed verkeken waren. Jannekee van de Linge was de gelukkige – uit wangunst braakten ze daarover heur gal uit. Van die tijd af begon het praatje opgeld te doen, dat Jannekee haar eer te grabbel had gegoooid en afgeweken was van de goede weg, wijl niet Job háár, doch zij hèm had gevraagd. Naderhand wier er zelfs nog bij gezegd, dat Job op de scheerwinkel eigens uit zijn mond had laten vallen, dat hij voor Jannekee van de Linge heel geen moeite had hoeven te doen, daar ze vaneigens op hem afgekomen was... Dit wier toen wel voor vaststaand rondverteld, maar was het de geprezen waarheid? Niemand kwam het haarfijn aan de weet en dat was lee. Er zou anders een bonk praat over zijn geweest.

Ook Jannekee hoorde van die praatjes. Zij was in staat om te zeggen, of het kwátaal of waarheid was. Ze zweeg evenwel, ze trok er allenig de schouders over op, zodat we in 't onzekere bleven belangende die gezegden. Maar Jannekee was een dek-sels gereseleveerde meid, daar was iedereen het roerend over eens.

Wel stond het vast als een paal boven water, dat Jannekee haar draai had. Ze fleurde helegaar op, toen ze omging met Job en heur voeten dusdoende weer zetten kon over de dorpel van de Zwanenhoeve. De vertrouwde hofsteê scheen eensklaps weer zin en aangenaamheid aan haar leven te geven. En al was Job dan wat eenzelvig, dat deerde haar hoegenaamd niet. Zijn ouwelui waren vriendelijk jegens haar, dat mag worden gezegd. De Hokkeling was van gedacht, dat de weduwvrouw Van de Linge, die zo aardig zat te wonen in een spulletje voor een rentenier, goed in de blinkende schijven zat. Ware haar vent niet gestorven onderjaars, dan woonde ze nog hier, op deze steê, zo besomde Verbaan. En iemand, die op Zwanenhoeve woont, moet dik in zijn geld zitten...

Zó stellig docht hij, dat Jannekee daarom in goeie doen moest verkeren, dat hij geen nadere navraag deed hoe, genaamd naar de geldelijke gesteldheid van het knappe, robuuste meid-

je. En zo hij er langs zijn neus weg al eens naar informeerde bij deze en gene, onveranderlijk kreeg hij geruststellend bescheid. Zulks was te verklaren, want buiten notaris Stehouwer waren er maar bar weinig, die precies wisten, hoe zwaar de weduwnrouw Van de Linge woog. En het bestuur van de Boerenleenbank, eré wie ere toekomt, was heel niet wauwelachtig uitgevallen, dus van die mannen kwam men evenmin iets aan de weet.

Drie jaren gingen ze op en af met mekaar. Job was heel niet gesteld op een huwelijk, al zegde hij dit niet met zoveel woorden. Jannekee praatte dukkels die richting uit, maar Job was een dove kwartel op dit punt.

Toen geviel het echter, dat de Hokkeling op een najaar bar geplaagd wier door de jicht. Dat was dag voor dag die ellendige pijn, die hem 't leven gallig maakte. De Hokkeling was ook niet zo jong meer, hij was reeds wijd aan de andere kant van de zes kruisjes. Daarbij had hij al z'n levensdagen goed geboerd en voornamelijk de leste vijf jaren, door, gebracht op de Zwanenhoeve, hadden zijn bezit doen gedijen. Er wieren in die tijd namelijk hoge prijzen gegeven voor kaas en boter en de varkensfokkerij kende eveneens jaren van ongekende bloei. En met zijn koeien was hij altoos goed gevaren, veel melk, weinig ziekte op de stal. Dit bij elkaar genomen was het te verstaan, dat de Hokkeling, zo barbaars gekweld door de jicht, op een dag tot zijn zoon zegde: 'Job, ik had gedacht, jij moest maar aankoppelen met Jannekee en 't spul hier overnemen uit mijn hand. Ik word ommers ouwer en de razende mot komt in mijn botten.'

Job schrok bar van dit vaderwoord.

'Ikke trouwen, vader?' vraagde hij bangelijk. 'Maar daar heb ik heel geen aassie zin in, vader!'

'Jonk toch! Waarvoor heb je dan al dikke drie jaar gevreeën?'

'Omdat Jannekee daar zo'n aardigheid in had, vader.'

'Maar je moet toch trouwen, Job! Moeder en ik hebben de meeste jaren achter de rug, waar? Wij gaan aftellen. En wat moet jij dan aanvangen zonder keind of kraai in de wereld?'

‘Daar denk ik maar nooit aan, vader. Zulksoort gedachten zijn zo raar en neerdrakkend. En ik geloof vastelijk, dat trouwen maar een ongewis avontuur is.’

‘Jouw moeder en ik zijn toch ook getrouwd, Job? Juist daardoor hebben we een plezierig leven gehad, Freekje en ik.’

‘t Is waar, vader. Maar toen jij trouwde, gong je met moeder naar bed. Maar ik moet dat dan doen met Jannekee, een wildvreemde eigenlijk.’

‘Denk er nog eens op na, Job. ’t Zou echtig beter wezen, als je ’t maar waagde. Beter voor jou, beter voor mij. Beter ook voor de hofsteê, waar?’

Job evenwel kreeg heel geen zin in dat avontuur. Hij bleef maar liever bij zijn ouwers koekeloeren in eer en deugdzaamheid. De Hokkeling zag dat eerst wat aan, roerig water moet men ommers ook laten betijen.

Doch toen hij met het natte voorjaar nog erger te lijden kreeg van de jicht, zegde hij tot zijn zoon: ‘Ik kan met mij stijf karkas niet gereê meer boeren, Job. Daarom moet er hier verandering, komen. Jij moet gaan trouwen; je zal zien, dat het jou deugd zal doen. Je moet om zo te zeggen eerst pasjes door de wrange appel heenbijten, dat is alles. Dan maak ik jou boer op deez’ hoof en moeder en ik gaan dan stil zitten leven in ’t voorhuis. We houden dan een binnendeur, zodat we over en weer kunnen lopen. Eigenlijk verandert er hier dan niet zo veel. Allenig, dat Jannekee hier heelderdagen zal wezen en ’t kaaswringen en kernen van moeder zal overnemen. Moeder heeft ook haar rust verdiend, waar?’

Job kon dat niet tegenspreken, maar toch zag hij schrikbaarlijk op tegen het zware stuk, dat vader hem aanrecomrmandeerde. Toen vader evenwel bleef aandringen en ook moeder nog een duit in ’t zakje deed, zegde hij benauwd: ‘Vooruit dan maar, als ’t moet dan moet het.’ En hij haalde zijn rode zakdoek uit zijn broekzak en veegde er het zweet mee van zijn kop.

Op een zonnige dag halverwege april, toen Adrianus Verbaan al sedert een dag of wat geen noemenswaardige last had van

zijn malheur, ging de rijke boer naar vrouw Van de Linge om koutenantie te voeren omtrent het huwelijk van haar dochter met zijn zoon.

De weeuw moest toen met de stukken op tafel komen, dat spreekt. Te verstaan tevens, dat de Hokkeling bar vreemd opkeek toen hem bleek, dat Jannekee maar zo'n schijntje achter de hand had. Hij had waarlijk gedocht, dat ze met goud beleggen zijn jonk in handen zou vallen. Dat viel dus danig tegen. Wat moest Adrianus Verbaan nu doen? Hij had er bij zijn zoon op aangedrongen, te parenteren met Jannekee. Kon hij, nadat Job ten ende had toegestemd, zijn melk optrekken? O, wier hij maar niet zo wreed gemarteld van die helse jicht! Dan zou hij Job op z'n gemak aan een ander frommes helpen, want hier of daar moest toch nog wel een rijke boerendochter zitten, die ook kijk en zin in Job had. Maar er moest nu voortgang gemaakt worden, want de zomer stond voor de deur, de zomer, met alle drukte daaraan verbonden. En hij zelve was niet meer in staat om behoorlijk het totale boerenbedrijf na te lopen en te bestieren, En toch... hij mocht zijn jonk niet afstaan aan een meidje, dat zo karig in de guldens zat. Geld trouwt ommers met geld, dat is naar recht en gewoonte. Neeë, hij zou Job niet laten aankoppelen met Jannekee van de Linge, want hij had goud menen te zien, terwijl het maar koper was.

Toch trouwde Job Verbaan met het meidje, dat heel geen gouden fundering kon meebrengen. Maar toen was het krek een jaar later en de grote rouw op de Zwanenhoeve voorbij.

Daags na het bezoek van Adrianus Verbaan aan vrouw Van de Linge, was de boer het land ingegaan om te geraken uit de trubbels, die zijn kop zo vreemd ongewis maakten. Hij had toen noch tegen Job, noch tegen zijn vrouw iets gezegd aangaande de barre tegenvaller, die hij bij de weduwnrouw te slikken had gekregen. Wat moest hij doen? Hij kon zijn jonk kwalijk wegschenken aan een meidje, dat geen geld op de voorhand kon inbrengen. Maar zwaar zou het hem ook vallen,



aan Job te moeten zeggen, dat hij gefaald had, op het verkeerde paard gewed. Zijn jonk, die hem wrikkeloos vertrouwde, hem zag als een vader, die omtrent alles wist en welbeslagen raad wist te geven, – zijn jonk zou zo barbaars teleurgesteld worden als hij tot het begrip kwam, dat vader, die eerst de accordatie zo vurig had aangeraden, daar nu op terug kwam en daardoor zijn kort, zichtigheid zou erkennen.

Met deze zware besommingen in zijn hoofd, was Adrianus Verbaan het land ingegaan om te bepeinzen, hoe hij te handelen had. Langzaam, een beetje gebogen vanwege de jicht, was hij door de groene kampen gegaan, het polderland in, waar rondom de stille wijdheid was. Waar ergens kan een boer beter tot besluit geraken over een gewichtige zaak, dan in de hem zo vertrouwde eindeloosheid van de polder?

Adrianus Verbaan was gegaan om tot een oplossing te komen, doch hij keerde niet levend weerom. Of het een ongeluk geweest is of iets anders, 't is niet te zeggen en evenmin na te gaan. Maar toen hij ten avond nog niet terug was, is Job gaan zoeken naar zijn vader. Anderhalf uur lang ging hij speurend over de kampen land, waarboven de deemstering al begon te trillen. En toen ineens ontdekte hij hem... voorover gevallen in een scheisloot, waar een gassige lucht van modder en smoor uit opsteeg.

Zo stond Job geheel onverwacht alleen voor het boerenbedrief, gelijk dat reilde en zeilde op de kapitale Zwanenhoeve. Aan zijn moeder had hij geen noemenswaardige steun, het doetig wijffe wier bekant verstandeloos van verdriet om het gemis van haar man, die goed voor haar geweest was, al de achtendertig lange jaren van hun huwelijk.

Maar één ding bleef ze fel indachtig: de willen en wouwen Van Adrianus aangaande hun jonk. Hij moet gaan trouwen met Jannekee, had Adrianus ommers gezegd. En had Job daar ten leste eigens ook niet in toegestemd?

Het woord van haar man wier haar een ordonnantie gelijk, een gebod, dat niet te weêrstreven viel. Job moet gaan trouwen met Jannekee, dat is voor 't welzijn van deez' boerensteê.

Zó was het woord van haar man geweest en zó wilde ze 't ook zien volbracht.

Doch een jaar en zes weken was er rouw; in die tijd trouwt geen rechtschapen boerenjonk, dat zijn vader naar het graf heeft gedragen. Maar dit nam niet weg, dat het wijfje het woord van haar man indachtig bleef. Amper was de rouwtijd verstreken, of vrouw Verbaan zegde tot haar jonk: 'En nou gaan we 't vaderwoord wáár maken, Job! Jij moet gaan trouwen, want alzo wilde vader het ommers.'

Job erkende dit, vandaar dat er geen verweer was bij hem.

Jannekee van de Linge, die vrezend en bevend de boer van de Zwanenhoeve die dag had zien vertrekken, nadat deze was wesen kouteneren over een huwelijk, had Job nooit horen praten over 't geen zijn vader toen aan de weet was gekomen. Daar was ze mirakels blijd om, want stond de boerensteê niet op het spel? Jobs vader was schielijk aan zijn eindje gekomen en Jannekee hoopte, dat hij zijn wetenschap omtrent haar povere erfenis had meegenomen in 't graf. Dukkels sprak ze over trouwen. Job antwoordde dan stug en terughoudend, dat hij leefde in de rouw, dat moest ze als boerenfrullie toch weten. Ja, dat wist ze ook wel, maar ze wilde de bange onzekerheid verbannen...

Nauwkeurig telde ze de weken van de grote rouw. Daags na het jaar en de zes weken, zegde ze heel lief tot Job: 'We moesten nou maar rap gaan trouwen, jonk. We zijn al zo jong niet meer, waar? En de rouw is over...'

'Ja,' knikte hij daarop, 'dat moet dan maar, want zo wilde vader 't ook. Moeder heeft het er gisteren nog over gehad.'

In Jannekee van de Linge begon er toen iets te zingen. Zij sloot even haar ogen en toen zag ze, machtig en voornaam, de grote Zwanenhoeve...

Drie weken later gingen ze om de trouwpampieren. Job wier er confuus van, toen hij de ontdekking deed, dat er aan een huwelijk zoveel rompslomp van formaliteiten vooraf ging. Graag zou hij zich bedacht hebben, als daar maar niet was het woord van vader. Dat was hem een wet, waaraan geen ontkomen mogelijk was.

Veertien dagen na dato trouwden ze. Jannekee van de Linge wier toen Jannekee Verbaan, boerin op de Zwanenhoeve. Maar Job bleef wat hij was. Een stil en triestig manspersoon, waar niet veel bijzat.

## HOOFDSTUK 2

Op de Zwanenhoeve was het Jannekee, die de meeste zaken bedisselde. Ze deed dat naar de eis en ging in alles beslagen te werk. In het voorhuis, eenzaam en troosteloos, huisde de oude vrouw Verbaan, die nu niets meer te zeggen had over de gedoente. En Job, getrouwd man zijnde, veranderde niet veel. Jannekee vermocht niet, hem te maken tot een doortastend man met veel inzicht aangaande het bedrijf. Job bleef, wat hij geweest was: meer goed dan olijk. Zoals Jannekee het preveleerde, gebeurde het ook. Job kwam daartegen nimmer in verzet. Rechtevoort waren er een daggelder en een stoepmeid, die beiden potig moesten werken, want onder de nieuwe jonge boerin heerste een hard en strak regiem.

Jannekee leefde geheel en al tevreden op de mooie hof sta. Zeker, Job was maar een sullige vent, een jabroer, die tot weloverwogen daden amper in staat scheen. Dit kon haar echter niet zozeer deren, het gaf haar geen moment bekommernis. Zij liep fier en statig door de doening, commanderend de gitzwarte stoepmeid en de daggelder, deze twee horigen steeds maar manend om voort te doen met de arbeid.

Ja, ze had het razend druk, het hele bedrijf had haar zorg van node. Kwam er een varkens koper de werf op, dan moest ze er bij zijn, want Job liet zich veel te vaardig bepraten door zo'n handige marchant. Zo was het ook met de koeikopers en met de ambacht slui. Jannekee moest ze narijden, daar Job, goed van aard als hij was, zich gauw liet bedotten. Maar al die drukke werkzaamheden, dit leven van gebieden en daden